

در رساله مجرب الزام صادق علیه السلام

اصول فقه (بحث چهارم - اصول عملیه)

اماره یا اصل عملی بودن استصحاب

جلسه ۴۴۶

استاد شفیعی

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

خلاصه بحث گذشته

اشکال: استصحاب وصف به حجیت نمی‌شود، زیرا مفادش «ابقاء ما کان» است و مراد یا ابقاء عملی

است یا الزام شرعی و هیچ یک هم حجت به معنای کاشف و دلیل نیست، بلکه مدلول و مفاد دلیلند؟

جواب: در باب اصول عملیه، حجت بمعنای لغوی مراد است، یعنی معذر و منجز است، نه حجیت

اصطلاحی در باب امارات، که دلیل است.

استصحاب اصل عملی است یا اماره شرعی؟

ImamSadiq.tv شیخ انصاری: اگر دلیل استصحاب، اخبار باشد جزء اصول است، و اگر دلیلش حکم عقل باشد، اماره

است.

مصنف: با رد ادعای شیخ می‌گوید: استصحاب اصل عملی است؛ خواه دلیلش اخبار باشد یا بناء عقلاء،

هیچ فرقی در نتیجه ندارد.

اقسام ادله

دلیل اجتهادی: دال بر حکم واقعی است. وجه تسمیه‌اش، مناسبتی است که با تعریف اجتهاد (استفراغ وسع

جهت تحصیل ظن به احکام واقعی) دارد، و چون این دلیل موجب ظن بحکم واقعی می‌شود، آن را دلیل

اجتهادی نامیده‌اند.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

دلیل فقاهتی (اصل عملی): مثبت حکم ظاهری است و در ظرف جهل بحکم واقعی کاربرد دارد. و چون مفادش علم بحکم ظاهری است که با تعریف فقه (علم به احکام شرعی) تناسب دارد، آن را دلیل فقاهتی نامیده‌اند.

أَنَّ الَّذِي يَبْدُو لِي أَنَّ اسْتِصْحَابَ ...

آنچه که برای مصنف ظاهر می‌شود این است که استصحاب حتی بنا بر قول به اینکه دلیلش حکم عقل باشد، آن را از قاعده‌ی عملیه بودن، خارج نمی‌کند. زیرا مضمون استصحاب چیزی جز حکم ظاهری مجعول برای شاک نیست.

وَالْحَاصِلُ أَنَّ هَذَا الظَّنَّ يَكُونُ ...

ظن به بقاء که از ظنون خاصه است، مستند استصحاب است نه خود استصحاب. به این جهت مانند اخبار و بناء عقلاء خواهد بود.

پس اگر دلیل قطعی بر اعتبار این اخبار باشد، صحیح است که بگوییم: اخبار، اماره است بر حجیت استصحاب، و بر فرض که دلیل حجیت استصحاب، اخبار باشد، لازمه اش این نیست که خود استصحاب را نیز اماره بدانیم.

نظر نهایی مصنف:

على جميع المباني فيه ، وإتّما هو أصل عمليّ ، لا غير.

بنا بر جميع مباني؛ استصحاب یک اصل عملی است و لا غير.